[א]הא דקאי מזרח ומערב ואדי הא דקאי צפון ודרום ואדי אמר מר ושבפנים ושבמצורע שלא לשמן פסולות שלא מכוונות כשרות והתניא בין שלא לשמן בין שלא מכוונות כשרות אמר רב יוסף לא קשיא הא רבי אליעזר והא רבנן רבי אליעזר [ב]דמקיש אשם לחטאת מקיש נמי לוג לאשם רבנן לא מקשי ולרבי אליעזר וכי [ג]דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אלא אמר רבא הא והא רבנן כאן להכשיר [ד](הקרבן) כאן להרצות [ה](שלא עלו לבעלים לשום חובה): **מתני'** [ו]שבעה קני מנורה מעכבין זה את זה שבעה נרותיה מעכבין זה את זה [ז]שתי פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו [ח]אפילו כתב אחד מעכבן [ט]ד' פרשיות שבתפילין מעכבין זו את זו [י]אפילו כתב אחד מעכבן [יא]ד' ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה אחת רבי ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצות: **גמ'** מ"ט הויה כתיב בהו [יב]תנו רבנן מנורה היתה באה מן העשת ומן הזהב [יג]עשאה מן הגרוטאות פסולה משאר מיני מתכות כשרה מאי שנא מן הגרוטאות פסולה דכתיב [1]מקשה והויה שאר מיני מתכות נמי זהב והויה אמר קרא תיעשה לרבות שאר מיני מתכות ואימא לרבות גרוטאות לא ס"ד דאמקשה כתיבה הויה תיעשה נמי אמקשה כתיב מקשה לעכב זהב זהב נמי לעכב האי מאי אי אמרת בשלמא מן הגרוטאות פסולה משאר מיני מתכות כשרה היינו זהב זהב מקשה לדרשא אלא אי אמרת מן הגרוטאות כשרה משאר מיני מתכות פסולה זהב זהב מקשה מקשה מאי דרשת ביה מאי דרשא דתניא [2]ככר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה [יד]באה זהב באה ככר אינה באה זהב אינה באה ככר א] [טו]גביעיה כפתוריה ופרחיה [טז]באה זהב באה גביעים כפתורים ופרחים אינה באה זהב אינה באה גביעים כפתורים ופרחים ואימא נמי באה זהב באה קנים אינה באה זהב אינה באה קנים ההוא פמוט מיקרי [3]וזה מעשה המנורה מקשה זהב באה זהב באה מקשה אינה באה זהב אינה באה מקשה מקשה דסיפא למאי אתא למעוטי חצוצרות דתניא [יז]חצוצרות היו באים מן העשת מן הכסף עשאם מן הגרוטאות כשרים משאר מיני מתכות פסולים ומאי שנא משאר מיני מתכות פסולים דכתיב כסף והויה מן הגרוטאות נמי מקשה והויה מיעט רחמנא גבי מנורה מקשה היא היא ולא חצוצרות תנו רבנן כל הכלים

שעשה

הא דקאי כהן מזרח ומערב ואדי. ואם עמד כהן בפניו למערב ואחוריו למזרח והזה שכך מצותו אפילו אינם מכוונות כנגד הפתח כשרות והא דתני פסולות דקאי צפון ודרום שלא כמצותו ואדי [ב]: **והתניא בין שלא לשמן כו' כשרות.** אדמצורע קאי: **ר' אליעזר דמקיש אשם לחטאת [ג].** ואפילו אשם דמצורע פסול שלא לשמה: **וכי.** אשם הלמד בהיקש מחטאת דליהוי פסול שלא לשמו חוזר ומלמד בהיקש על הלוג דליהוי פסול שלא לשמו והא קיימא לן בפ' איזהו מקומן (זבחים דף מט:) דאין למידין למד מן הלמד בקדשים: היקש דחטאת ואשם דכתיב [ו](כחטאת) (ויקרא ז) כחטאת כאשם תורה אחת להם וקא יליף ר' אליעזר מה חטאת שלא לשמה פסולה דאפילו רבנן מודו אף אשם נמי פסול: היקש דאשם מצורע ולוגו דכתיב (שם יד) כבש [ד] אשם לתנופה וגו' סיפיה דקרא ולוג שמן: **לרצות.** [ה] [ח]להוות לעלות לשם חובה ולהתיר מצורע בקהל[ט] פסול שלא [ו] לשמן והא דתני כשרות להכשיר דהזאותיו כשרות להכשיר שירי הלוג באכילה [ז] דשירי לוג מצורע נאכלין כדאמרינן בפ' אלו מנחות (לקמן דף עג.) וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש לכל קרבנם (במדבר יח) לרבות לוג שמן של מצורע וכתיב בתריה בקדש הקדשים תאכלנו בפרשת ויקח קרח: **מתני' שבעה קני מנורה.** כדכתיב וששה קנים יוצאין מצידיה (שמות כה) והמנורה עצמה שבאמצע היא השביעית כזה[י]: **שבעה נרותיה.** בראש של קנה וקנה היה [ח] נר אחד כעין בזך ושם נותנין השמן והפתילות: **שתי פרשיות שבמזוזה.** שמע[כ] והיה אם שמוע[ל]: **כתב אחד.** אות אחת [ט] מעכבין [מ]זו את זו דכתיב (דברים ו) וכתבתם כתיבה תמה ושלימה [י] ובתפילין כתיב הויה (שם) והיו לטוטפות: **ד' פרשיות שבתפילין.** שמע (שם) והיה אם שמוע (שם יא) קדש לי כל בכור (שמות יג) והיה כי יביאך (שם) שבגלילה דכולהו כתיב ולטוטפות או ולזכרון בין עיניך [יא]: **גמ' הויה כתיב בהו.** כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו (שם כה): **מן העשת.** [יב] עשייתה חתיכה שלמה ומכה בקורנס עד שיוצא ממנה כל כליה: **מן הגרוטאות.** זהב שבור: **מקשה.** משמע חתיכה אחת כדמתרגמינן נגידה[ס] מגוך שנמשך הכל מחתיכה אחת. מקשה משמע דבר [יג] המוכה ונהלם כדכתיב (דניאל ה) וארכובתיה דא לדא נקשן: **משאר מתכות נמי.** תיפסל דהא כתיב זהב טהור וכתיב הויה לעכב: **אמר קרא תיעשה.** המנורה משמע תיעשה מ"מ לרבות שאר מתכות: **ואימא לרבות גרוטאות.** דכתיב מקשה והדר תיעשה מ"מ: **אמקשה כתיבה הויה.** הויה סמוכה למקשה יותר מלזהב [יד]: ומשני **מקשה מקשה כתיב.** תרי זימני בויקחו לי תרומה לעכב: וקפריך **זהב זהב נמי.** תרי זימני כתיב ואימא לעכב: ומשני **האי מאי אי אמרת בשלמא דגרוטאות פסולות ושאר מתכות כשרות.** דאמרינן מקשה מקשה דויקחו לי תרומה לעכב: **היינו.** דאיצטריך זהב זהב דויקחו לי תרומה ומקשה [טו] מקשה דבהעלותך לדרשה אחריתי דשמעינן מינה נמי דמשאר מיני מתכות נמי כשירה כדדרשינן [טז] [ע]לקמן [ע"ב]: **באה זהב באה ככר שאינה באה וכו'.** שבגילה משאר מיני מתכות אינה צריכה לבא ככר אלא או פחות או יותר. אלמא משאר מיני מתכות שמעינן דכשרה [יז] אלא לדידך זהב זהב מקשה מקשה למה לי: **אינה באה גביעין.** אינה צריכה לבא גביעים כפתורים ופרחים: **פמוט.** מנורה קטנה: **וזה מעשה המנורה.** דבהעלותך: **מקשה.** דסיפא עד ירכה ועד פרחה מקשה היא: **כסף והויה.** שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אותם והיו לך וגו' (במדבר י)

אלא

שבעה קני מנורה. תימה דלא חשיב גביעים פרחים וכפתורים דמעכבין זה את זה כדאמרינן בגמ' ושמא משום דליתנהו בשאר מיני מתכות. מ"ר:

דתניא ככר זהב טהור. תימה זהב כתיבי ד' בפרשת ויקחו וחד בפרשת בהעלותך והכא לא דריש אלא שלשה ושמא איכא תרי חד לגופיה דמצוה בזהב וחד לכלל ופרט דבסמוך ול"ע [פ] והשתא קרא קמא ועשית מנורת זהב אתי לכלל ופרט [פ] כדבסמוך [יח] וכדכתב כולה מקשה אחת זהב טהור דרשינן באה זהב באה כפתורים גביעים ופרחים דכולה משמע כל המנורה ולהכי פריך נמי ואימא באה זהב באה קנים וה"ה דהוה מצי למפרך באה זהב באה ירכה והוה מצי לשנויי דלא איקרי מנורה בלא ירך והדר כתיב מלקחיה ומחתותיה זהב טהור ושמא האי אתא לגופיה דמצוה בזהב והדר כתיב ככר זהב טהור דדרשינן באה זהב באה ככר ובפרשת בהעלותך כתיב וזה מעשה המנורה מקשה זהב דרשינן באה זהב באה מקשה וכסדר זה שפיר כתיבי אבל בברייתא אין דורש כסדר. מ"ר:

מקשה דסיפא למאי אתא כו'. והשתא צריכי כולהו חד למצוה וחד לעיכובא לפסול גרוטאות וחד באה זהב באה מקשה וחד למעוטי חצוצרות. מ"ר:

חצוצרות היו באים מן העשת מן הכסף [יט]. תימה דבפ' כל הצלמים (ע"ז דף מז.) משמע דאינו אלא מן הכסף דבעי רמי בר חמא המשתחוה לבהמה קרניה מהו לחצוצרות ותנן נמי במסכת קינין (פ"ג מ"ו) זה הוא שאמרו כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה קרניו לחצוצרות ומהך שמעתין אין קשה כל כך דהכא בשל משה שלא היו כשרות לדורות כדבסמוך אבל קשה דבמסכת תמיד (דף לג:) תנן ושתי חצוצרות של כסף בידם משמע דאף לדורות של כסף ותירץ ר"ת דשתי חצוצרות היו לכהנים בשל כסף והלוים של קרני בהמה לכלי שיר ועוד דחצוצרות דקינים ודע"ז היינו שופר כדאמרינן בסוף במה מדליקין (שבת דף לו.) ובלולב הגזול (סוכה דף לד.) דאישתני שמייהו חצוצרתא שיפורא שיפורא חצוצרתא ובסוף במה מדליקין איכא ברייתא [כ] דקרא לחצוצרות שופר ומיהו קשה דבמסכת ע"ז (דף מז.) מיירי במכשירי קרבן כדקאמר התם ועל הקרבן לא היו תוקעים בשופר אלא בחצוצרות כדכתיב (במדבר י) ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם וגו'. מ"ר:

אכסדרה

עין משפט נר מצוה

א (מיי' פ"ד מהל' פרה אדומה הלכה ו):

צ ב מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הל' ז:

ג (טוש"ע יו"ד סימן רפח סעיף א):

צא ד מיי' פ"א מהלכות תפלין ומזוזה הל' ג טוש"ע יו"ד סימן רפח סעיף ג:

צב ה ו מיי' שם הל' א (טוש"ע א"ח סימן לב סעיף ד):

צג ז מיי' פ"א מהלכות ציצית הל' ה (טוש"ע א"ח סימן יג סעיף א):

צד ח ט י מיי' פ"ג מהל' בית הבחירה הלכה ד ה:

צה כ מיי' פ"ג מהל' כלי המקדש הל' ה:

◆

שיטה מקובצת (המשך)

לאשמו. והא דקתני כשרות לרבנן דלא מקשינן אשם לחטאת ואפילו אשם מצורע שלא לשמו כשר וכ"ש הזאת לוגו הס"ד ומה"ד ולר"א א"כ הוי אשמו פסול שלא לשמו הזאות אמאי פסול שלא לשמו וכו' והד"א: ד] כבש אחד אשם לתנופה וגו' וסיפא דקרא ולוג אחד שמן: ה] לרצות להיות [עולות]: ו] לשמו: ז] דשירי הלוג דמצורע: ח] היה עשוי נר: ט] מעכבות זו את זו: י] ושלימה ולהכי מעכבות ובתפילין כו' והיו לטוטפות ובאותן פרשיות כתיב וכתבתם על מזוזות לפיכך הם נכתבות במזוזות: יא] עיניך לפיכך ארבעתם נכתבות בתפילין הס"ד ומה"ד גמ' מאי טעמא אמנורה קאי: יב] העשת חתיכה גדול ככר אחת ותיבות עשייתה חתיכה נמחק: יג] דבר המגבה תיבת מוכה ל"ש: יד] יותר מלזהב דכתיב זהב טהור תעשה המנורה ירכה כו' ממנה יהיו כו' הס"ד ומה"ד תעשה נמי א) משמע מ"מ אמקשה כתיב תעשה סמיך למקשה יותר מאל זהב הס"ד ומה"ד ומשני מקשה מקשה דויקחו: טו] ומקשה דבהעלותך ותיבת מקשה נמחק: טז] לקמן נ"א וארבעה מקשה כתיבי (וארבעה) [וחמשה] זהב כתיבי (שלשה) [שנים] בויקחו לי תרומה (ואחד) [ושנים] בפ' בהעלותך וכי אמרינן דמן הגרוטאות פסולות הוי תרי מקשה חד למצוה וחד לעכב ואידך תרי לדרשא דלקמן וכי אמרינן נמי דמשאר מתכות כשרה הוה חד זהב לגופא ואידך לדרשא דלקמן: יז] תיבות אלא לדידך [זהב זהב] מקשה מקשה למה לי נמחק: אינה באה זהב שהביאה משאר מיני מתכות [אינה צריכה] תיבות אינה באה גביעים ל"ש: יח] כדבסמוך וכדהרב: יט] הכסף משמע דחצוצרות של כסף היה ואפילו עיכובא כתיב בהו כדאיתא לעיל ותיובה: כ] ברייתא דקרי תיובה דקרא נמחק:

א) נראה דצ"ל תעשה דמשמע מ"מ נמי אמקשה כתיב. תעשה סמיך וכו'.

מסורת הש"ס

א) [זבחים י: קטו.], ב) [זבחים מט: וש"נ], ג) ל"ק מ"ו, ד) רש"ק מ"ו, ה) תוספתא בחולין פ"ט ה"ו, ו) תוספתא שם, ז) ל"ק מ"ו, ח) צ"ל לכיות עולות. ל"ק, ט) [עי' ביאור שם: שפרש"י לאהרן לאכול בקדשים וכן כאן מ ע"ב ד"ה שבמצורע פי' גם כן ע"ש], י) הציור המגה בפי' המשניות להרמב"ם ולקמן דף נט:, כ) [דברים ו], ל) [דברים יא], מ) [צ"ל זו אלא זו כן הוא נ"י יפי' אם אות אחת דבוקה לחברתה ואין מוקפת גויל], נ) [שמות כה], ס) לקמן כלה פי' סד"ל. ל"ק, ע) דהשתא. ל"ק, פ) כדבסמוך והדר כתיב כולה. ל"ק.

◆

תורה אור השלם

1. וְעָשִׂיתָ מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תֵּיעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה יִהְיוּ: שמות כה לא
2. כִּכַּר זָהָב טָהוֹר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ אֵת כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה: שמות כה לט
3. וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד יְרֵכָהּ עַד פִּרְחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְיָ אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֹרָה: במדבר ח ד

◆

מוסף רש"י

מן העשת. חתיכה עבה. (יומא לד.)

◆

שיטה מקובצת

א] ה"ג ברוב הספרים גביעיה כפתוריה ופרחיה באה זהב באה גביעיה כפתוריה ופרחיה וקשה לר"י דהתם לא כתיב זהב אלא הראשון דכתיב ועשית מנורת זהב טהור מקשה תעשה המנורה ירכה וקנה גביעיה כפתוריה ופרחיה ממנה יהיו וההוא איצטריך לכלל ופרט וכלל ונ"ל דה"ג כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו כולה מקשה אחת זהב טהור באה זהב באה גביעיה וכפתוריה ופרחיה ואע"ג דלא כתיב בהאי קרא לא גביעיה ולא פרחיה אפ"ה כיון דכתיב כפתורי' מסתמא דרשינן באה זהב באה גביעיה כפתוריה ופרחיה והכי מידרשי כולהו קראי ועשית מנורת זהב טהור לכלל ופרט וכלל כדלקמן. שני. ככר זהב טהור יעשה אותה באה זהב באה ככר. שלישי. כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו כולה מקשה אחת זהב טהור לומר באה זהב באה גביעיה כפתוריה ופרחיה ואע"ג דגביעיה ופרחיה לא כתיב בהאי קרא כדפי'. רביעי. מלקחיה ומחתותיה זהב טהור לאשמועינן דאף הכלים האלו שלא היו מן העשת של מנורה היו זהב טהור. חמישי. בפרשת בהעלותך וזה מעשה המנורה מקשה זהב לומר באה זהב באה מקשה וד' מקשה כתיבי ב' בפרשת תרומה וב' בפרשת בהעלותך והכי מדרשי חד למצוה כו': ב] ואדי והוה: ג] לחטאת. בפ"ק דזבחים (דף ד' ע"ב) דאמר אשם שלא לשמו פסול ה"נ הזאת דלוגו שלא לשמו פסול דמקיש לוגו של מצורע